

Voltaire válogatott írásai

Művelt Nép Könyvkiadó

A francia felvilágosodás nagy alakjának olyan írásait adja a Művelt Nép Könyvkiadó kötete, melyek mindezideig nem jelentek meg magyar nyelven. De hozzátehetjük: ezek az írások népszerű kiadásban alig jelentek meg a francia forradalom óta az író saját hazájában. A francia burzsoázia nem felejthette el Voltaire műveit általában, de elhallgatta — mint jelentéktelenekeket — a XVIII. század nagy harcosának kis terjedelmű, de talán legélesebb munkáit, Voltaire publicisztikáját. Publicisztikán itt nem egyszerűen újságcikkeket kell érteni, hanem különböző műfajokhoz (mese, párbeszéd, levél, szótár) tartozó írásokat. Voltaire számára „minden műfaj jó, kivéve az unalmasat“, amikor arról van szó, hogy a feudális társadalom és annak legfőbb támasza, az egyház ellen kell küzdeni. Sőt, egyes műfajok, mint a filozófiai mese, a párbeszéd, az apró rögtönzések különösen alkalmasak arra, hogy a gúny, az ironia, a szatíra eszközeivel éles és tömör formában kifejezhesse gondolatait és leleplezhesse a haladás ellenségeit.

„Taposások el a becstelent“ — ez Voltaire harci kiáltása, midőn a feudális egyház ellen harcol, melyet a haladás legmegátalkodottabb kerékkötőjének tart. Írásainak jelentős része az egyház politikai és társadalmi szerepének leleplezésével és az egyház dogmáinak kritikájával foglalkozik. Ez a tárgya sok meséjének, párbeszédének, de ez a tárgya a Filozófiai Szótár sok cikkének is. Eppen a Filozófiai Szótár fényes bizonyíték arra, hogy a nagy harcos a legszárazabb irodalmi műfajt is élvezetessé tudja tenni és fel tudja használni az ellenség elleni küzdelemben. Az egyház elleni támadás legélesebb a „Boulainvilliers gróf vacsorája“ című híres írásában, ahol teljes fegyverzetben harcol a klerikális obskurantizmus tanai ellen. Voltaire harcának természetesen vannak korlátai: a filozófus a francia nagypolgárság képviselője s osztályhelyzeténél fogva nem elég következetes. Főleg társadalmi okokból, a deizmus álláspontjára helyezkedik, mely nem tagadja a legfőbb lény létezését, de nem fogadja el a tételes vallások istenképét. Marx klasszikus meghatározása szerint „a deizmus legalább a materialista számára nem egyéb, mint kényelmes és hanyag módja annak, hogy a vallástól megszabaduljunk“. Voltaire, ha nem is volt materialista, gyakran jut el az agnoszticizmus, az általános kételkedés álláspontjára, melyet Engels „szégyenlős materializmusnak“ nevez. Voltaire antiklerikális harca minden korlátja ellenére is komoly tényező volt a haladás szolgálatában s az ő írásai nagy mértékben hozzájárultak az egyház alapjainak megrendítéséhez.

Épp olyan kíméletlenül harcolt Voltaire a feudális igazságszolgáltatás ellen, mint az egyház ellen. A Calas-, Sirven-, La Barre-ügyek — melyekben Voltaire az ártatlanok pártjára kelt — azt bizonyítják, hogy a nagy író kész volt mindenkor síkra szállni az igazságért. Az ezekben az ügyekben írt írásai bejárták egész Európát, megmozgatták az emberek lelkiismeretét és felhívták a közvélemény figyelmét a feudalizmus újabb bűneire s ezzel együtt a változás szükségességére.

Voltaire nagypolgár volt s társadalmi téren nem várhatjuk azt tőle, hogy Mably, Morelli vagy Meslier kommunisztikus elképzeléseit hirdesse. Ő mindaz ellen harcolt, ami gátolta a kapitalizmus fejlődését Franciaország-

ban, de ezen túl nem ment. Hogy milyen komoly volt a harca a feudális társadalom ellen, erre jellemző az is, hogy neki köszönhető a Jura-vidéki még mindig jobbágysorban élő parasztok felszabadítása, melyről egyik szép levélben emlékezik meg. Egyébként önmaga is sokat tett a vidék és elsősorban Ferney iparosodásáért. Voltaire is tehát azok közé a polgári gondolkodók közé tartozott, akik ebben a korban „őszintén hittek az általános boldogulásban és őszintén kívánták azt, őszintén nem látták (részint még nem is láthatták) a hűbériségből kifejlődött rend ellentmondásait.” (Lenin.)

Voltaire válogatott írásai a fentebb vázolt problémákkal foglalkoznak s ez maga utal fontosságukra s arra is, hogy Magyarországon mindezekig miért nem jelentek meg. A kötet, amelyet Gyergyai Albert szerkesztett s részben ő, részben Szávai Nándor fordított és Győry János vezetett be, komoly fegyver mai harcunkban is. Nemesak történeti tanulságot nyújt, hanem egyúttal újabb bizonyíték arra, hogy a kultúra legnagyobb mesterei soha sem haboztak közvetlenül részt venni a haladás ellenségei elleni küzdelemben. De Voltaire írásai ezenfelül tanulságosok azért is, mert megmutatják, hogy minden műfajt, minden írói eszközt fel lehet használni abban a nagy harcban, mely az emberiség boldogulásáért, jobb, szebb jövőjéért folyik.

Mamin-Szibirják: KENYÉR

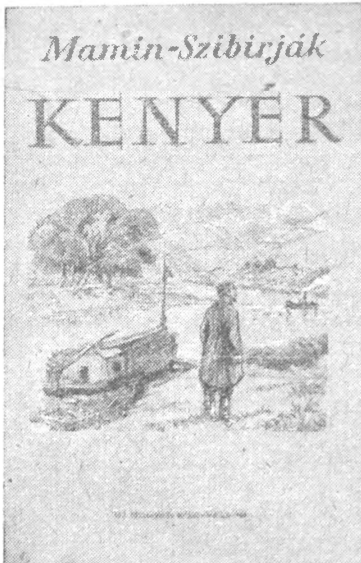
Mamin-Szibirják, a kiváló orosz regényíró a múlt század nyolcvanas éveiben kezdte meg működését. Az Uralban született és regényei legnagyobbbrészt az Uralban játszódnak. Lenin nagyra értékelte munkásságát,

Könyvkiadó Szöllősy Klára kitűnő fordításában megjelentette Mamin-Szibirják „Kenyer” című regényét.

A regény fordulatos, lebilincselő érdekességű cselekménye néhány család történeten keresztül mutatja be a múlt század második felének történetét, feltárva az események társadalmi rugóit. Az író visszanyúl a jobbágyfelszabadítási időkbe, szeles esetvonalokkal mutatja be a kort. Az események körülbelül két emberöltőt ölelnek fel.

Maligin gazdag zapoljei kereskedő hat leánya és hat veje áll a cselekmény középpontjában, továbbá az egyik vőnek, Galaktion Mihajcs Kolobovnak, a főszereplőnek családja. Az öreg Mihajl Zotics Kolobov jobbágyként került az egyik urali gyárba, ott elte meg a jobbágyfelszabadítást és ügyessége folytán csakhamar nagy vagyona tett szert: malomtulajdonos lett. Fiait is vagyonszerzésre nevelte.

Galaktion minden álma, hogy a Zapolje mellett folyó kiucseváján megteremtse a gőzhajózást. Apja nem nézi jó szemmel ezt az „újmódi”-t és Galaktion, hogy megszerezze a szükséges tőkét, résztvesz annak a szeszgyárnak az alapításában, amelyet Németországból ideszárnazott sógora, meg egy gazdag lengyel terveznek. A lengyel, a nemet, egy kereskedőcsaládból származó ügyvéd, Galaktion és még néhány lelketlen vállalkozó nem elégszenek meg a szeszgyárral, mely a környék gabonáját teljesen elvonja a malmoktól — ezen keresztül elharcolja az emberek kenyerét és iszákossá teszi őket — hanem

mert olyan „plastikusan ábrázolta az Ural sajátos életét”, hogy az életnek egészen „új területeit tárta fel, amelyek mindezekig ismerellenek voltak előttünk”.

A magyar olvasóközönség Mamin-Szibirjáknak „Hegyi fészek” című regényét már ismeri, most az Uj Magyar